

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre. . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKENT EGYSZER:

pénteken és minden törvényhatósági bizottsági közgyűlést követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.

Ide küldendők a kéziratok
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A hortobágyi sáskáról.

Két, egymástól részben eltérő jelentést mutatunk be olvasóinknak. Az elsőt *Jablonovszky József*, a m. kir. rovertani állomás igazgatója írta a „Budapesti Hírlap”-ban, a másikat *Csóka Samu* adóügyi tanácsnok állította össze a tanács elé terjesztvén azt. Hogy van, illetve volt sáska a Hortobágyon, azt mindkét jelentés igazolja, de míg a rovertani állomás igazgatója nem lát nagy károkat, addig a Csóka Samu jelentéséből szomorú dolgokat olvasunk ki. Közöljük mindkét jelentést, mert jó, ha az ilyen akták nyomtatásban is megmaradnak a jövőre.

Mert úgy áll a dolog, hogy a sáskaraj zöme most már szárnyra kelt és elhagyta a délibábos pusztát, nagyrésze pedig elhelyezvén petéit, elpusztult, vagy a közel napokban el fog pusztulni. A peték a jövő tavasz melegére életre kelnek és nem mosolyogni való azok aggodalma, akik attól félnek, hogy a jövő nyáron fokozottabb mértékben tör ki a sáskajárás veszedelme. Ezen a fenyegető bajon nem segít egyéb, mint a föld felszántása, a peterakok kiszedése és elégetése idejekorán. Maga a rovertani állomás igazgatója is tart a veszedelemtől és cikkelye végén a hortobágyi gazdálkodás mostani rendszerének megváltoztatását sürgeti.

E felett jó lesz komolyan elmélkedni éppen most, mikor a Hortobágy hasznosításának kérdése van szőnyegen. Lássuk be már, hogy a pusztán legelő gazdálkodás nemcsak a házipénztárra veszedelmes, de más tekinteteből is káros. A cselekvésre itt a tizenkettedik óra, késedelmeskedésre nincs idő és a szórszálhasogató viták mellőzendők.

A jelentések a következők:

Jablonovszky József igazgató írása így hangzik:

„A budapesti és a debreczeni lapok július 3-iki és 4-iki számai a hortobágyi sáskajárásról olyan rémhíreket közöltek, amelyek nemcsak a Hortobágy környékén, hanem általában az egész Alföldön valóságos riadalmat okoztak. E hírek szerint 60 ezer kat. hold vetése oda van; a sáska már tönkre tette Debreczen város határát és Balmazújváros, meg Böszörmény felé vonul. Oda van a szegény emberek vetése. A jószágállományt éhínség fenyegeti, mert az állatnak nem lesz mit enni. A Hortobágy fűvéből csak a gyökér maradt. A sáska fekete rajokban száll. Rávetette magát a keresztekbe rakott buzára. A gazdák és munkások tehetetlen kétségbeesésükben sirva fakadnak, mikor a szorgalmas munka gyümölcsének teljes megsemmisülését látják. Rémműllettel gondol mindenki a télre. A pusztítás minden képzeletet felülhalad . . . stb.

Ami ezekben a szavakban élénk színekkel és bámulatraméltó képzelődéssel ki van festve, szerencsére nem való. Hogy a rémhíreknek világgá való bocsátása kinek állott érdekében és kinek tett mentő jó szolgálatot, nem tudom

és nem is akarom kutatni, de annyi való, hogy az illető élénk agyműködésű szerző a hortobágykörnyéki gazdáknak a mai sztrájkos-válságos és egyéb csapásos időkben jó percet nem szerzett.

E gazdák s általában az Alföld gazdái megnyugtatósa végett megírom itt, hogy e hírekből mi a való. Erre kötelez első sorban az, hogy Darányi Ignác miniszter ur bizalmából magam vezettem a sáskairtást és másodsor, mert e veszedelmet a maga teljességében rajtam kívül még Debreczenben sem ismeri senki jobban.

Mint ugyancsak a napilapok útján a földmívelési miniszter ur közölte, a hortobágyi sáskairtást ez idén június hó 23-án már abba kellett hagyni, mert a sáska majdnem mind szárnyas volt és irtás közben már a kora reggeli órákban is annyira élénk volt, hogy a munka teljesen eredménytelenné vált. De már két nappal előbb megesett, hogy a hortobágyi vásárról Nagyiván felé (Heves megye) hazatérő vásárosok a sáska egy részét, amely éppen az utjukba esett, a nagyiváni vetésekbe szoritották. A sáskának eme nagy élénksége miatt tehát hiába lett volna a további fáradozás és költségek. Június 21-ike óta egyre több sáska özönlött Nagyiván felé, mert a Hortobágy „halasközi tanyájának” nevezett legelőn levő gulya és ménes most egyre jobban kifelé szoritotta azt. Ebben az időben ugyanis részint a legelő jószág, részint a sáska, de a szárazság is annyira elfogyasztotta itt a mezőt (füvet), hogy a gulya és ménes most messzire jár és csak a széleken, tehát részben a Nagyivánnal határos részekben talált annyi fűvet, hogy jóllakhatott. E mindennapi egyirányú és kifelé való járás egyirányba és Nagyiván felé szoritotta a rajzó, de a gyalogló sáskát is, hogy majdnem mind ide került és egy hét alatt, tehát június 27-én már mintegy 2,5—3 km.-nyi hosszában benne volt Nagyiván határában. Ez első pillanatra nagy távolság, valójában azonban, szerencsére kevés. Tudnunk kell, hogy Nagyivánnak ez a része igen szikes, rossz földű. A munka alatt levő földek kisebb-nagyobb megszakításokkal keskeny sávok alakjában futnak a Hortobágy felé, köztük pedig akár ugar, akár legelő (legtöbbször hasznavehetetlen parlag föld) van. A fertőzés itt legfeljebb csak a szélső, keskeny táblát, vagy csak a szélet éri. E fertőzés, noha jó hosszú és Tiszafürednek Hortobágyra dülő részét is éri, még sem nagy, hanem csak valami 100—120 kat. hold. Ebből a buza a legtöbb, amelyben a sáska csak itt ott (foltonkint) tett nagyobb (50—75 százalék) kárt; teljes kár, vagyis, hogy a sáska a buzát teljesen lerágta volna, nem láttam, mert a buzát majdnem a kártevés előtt lehetett learatni. A még zöld árpa, zab, zabos-bükköny többet szenvedett, de ebből is csak kevés van. A zabot, hogy a sáska el ne pusztítsa, zölden kellett levágni, ugyanigy az árpát is, amelyből azonban csak 10—15 k. hold volt. A zabos-

bükkönyt, mert éppen rágni való volt, lerágták s itt is alig van kár. Midőn e sorokat írom kapom a távirati értesítést, hogy a nagyiváni fertőzésből a sáska visszavonult, beljebb nem megy, hanem a legelőre száll, hogy tojás lerakását ott megkezdje. Eszerint tehát a kár végét érte.

Ez a hortobágyi sáskának egyik kártétele. A másik kártétel Mátán, tehát Hortobágy közepén, az ottani nagycsárda körül van. A csárda, a vasuti állomás és a csendőrségi tanya körül van valami 100—120 kataszteri hold, amely mint illetményföld az odávaló ménesmerestenek, csendőrségnek, városi cselédségnek, állatorvosoknak és másoknak ki van adva. Van ugyanott, de ettől valami 2 kilométerre, újabb gyeptörés is, amely egyesek szerint 89, mások szerint 130 kataszteri hold; ennek kisebb része muharral, nagyobb része zabbal van bevetve. Innen, Mátáról, június 29-én az öreg Szikszay, a csárda bérlője telegrafálta, hogy a sáskák pár nap alatt mindenét megeszik. Másnap egyik tisztviselőtársam már künn volt és az összegyűjtött emberekkel délben a sáskát a vetésről nemcsak kihajtotta, hanem elrajzásra is bírta, úgy, hogy a kártétel ott megszűnt. Julius hó 3-án és 4-én megfordultam magam is a tett helyén és láttam, hogy a csárda körüli vetésekben a sáska csakugyan tett kárt, összesen 25—30 kataszteri hold van olyan, amelyeket a sáska igen megrongált, sőt például a ménesmester árpájának a fejét (kalászát) annyira leszedte, hogy csak szára (szalmája) maradt meg. Ugyancsak így bánt el a cselédség s a többiek vetésével is. A gyeptörésben levő muharban nem tett kárt, mert ezt, valamint a kukoriczát nem szereti és csak a végső inségben, ha zöld buza, árpa vagy zab nincs, lepi meg; viszont a gyeptörés második vetésében, a zabban 1—2 holdat, ahol a zab a szikes talajon rossz, teljesen elpusztított s azonkívül meglepett még valami 15—20 kataszteri holdat, amelyben egyenkint a zab zászlóját itt-ott megrongálta. A kár 3—5 százaléknyi lesz.

Általában, hogy az utóbbi helyen a kár milyen nagy, leginkább megvilágítják a helyszínen megfordult pénzügyi igazgatósági emberek, akik az egyelőre hozzávetőleg bejelentett összes terület alapján 100—120 koronányi adóelengedést helyeznek kilátásba.

Másutt, sem Balmazújvároson, sem Hajduböszörményben, sem Nádudvaronn, sem az ohati pusztán, sem Egyeken, sem a Hortobágyhoz legközelebb eső Kónyán a vetésekből egy szem, a takarmányból pedig egy sem esett áldozatul a sáskának.

Ez volna tehát az a nagy kár, amely szerint 60 ezer kat hold vetés oda van!

A rémhir mondja, hogy a veszedelem már tovább vonul s a baj az Alföldet is fenyegeti. E felől most már nemcsak a hortobágykörnyéki, hanem a távolabbi gazda is nyugodtan alhatik. A sáska Hortobágyon még mozog; ide-oda szálldos. Abban az imént említett gyeptörésben nőtt zabban július 4-én délelőtt legalább 6—8 raj emelkedett föl s ide-oda szállva, akár ki a vetésből a gyepre, akár a gyepből a vetésbe szállt. E szálldogálás azonban már nem veszedelmes, hanem inkább olyan kóválygó játékforma, mint aminőt a gazdag népességű mehköpü előtt a méhek folytatnak. A veszedelem azért már elmúlt, mert a sáskák már nemcsak tele vannak kifejlődött tojással, hanem, mint a szintén már július 4-én láttam, több helyen tojnak is. Ez tehát azt jelenti, hogy kárt többé nem tesznek.

A rémhírnek egy más része hirdeti, hogy a hortobágyi marhaállományt éhinség fenyegeti. Aki a Hortobágyot évek óta ismeri, tudja, hogy ott az idén annyi fű termett,

mint állítólag 1893-ban, azaz annyi sok, hogy a tavalyi, vagy az 1904. évi Hortobágyra rá sem ismertem. Májusban sok helyen majdnem térden felül volt a fű, holott tavaly alig volt egy-két foltnyi hely, amit használni lehetett volna. Tavaly és 1904-ben, amikor mindkét évben láttam az állapotot, június végén olyan kiszűt és kopár volt a Hortobágy, mintha leborotváltak volna; holott az idén, a halasközi tanyát és a Szakmáry-telek, Kungyörgy-tava környékét kivéve, ahol a sáska nagyot rágott, még most július elején is van sok mező, noha napról-napra eszi a jószág és bántja a szétszéledő sáska. Ma, a sáskajárás idején, mondhatom, hogy, az említett helyek kivételével, tiszszerte olyan jó mező van még a Hortobágyon, mint amilyen tavaly volt, mert hiszen tavaly ilyenkor már semmi sem volt, hol most még mindig van fű rajta. Igaz, hogy a fű vén, száraz és fehérlik, mint az érett gabona s a marha, míg jobbat talál, nem eszi, de ha más nem lesz, elfogyasztja azt is. Tavaly ilyenkor jóvában koplalt az amugy is igen lesóványkodott jószág, holott a gulya és ménes olyan jó állapotban van, hogy öröm nézni.

És mint biztos forrásból tudom, Debreczen városa nem kaszáltatott már jó régen Hortobágyon annyi szénát, mint amennyit ez idén.

Tehát sem a sáska, sem a Hortobágy nem szolgálhatnak ürügyül, ha esetleg télen a jószágnak takarmánya nem lesz.

Ime! Ez a hortobágyi sáskajárás képe. Én egy szóval nem mondom, hogy Hortobágyon nincs baj és — tekintettel arra a nagy veszedelemre, amelyben mostanáig volt — nem is mondom, hogy nincs kár, de hogy ez máris olyan fenyegető mértéket öltött volna, mint a napilapokban olvasott hírek szerzője mondja, arról egyáltalában szó sincs. Hogy jövőre milyen nagy s az ez évinél bizonyára jóval súlyosabb veszedelem fenyeget, az bizonyos. Amit az előre kiszámíthatatlan viszonyokkal, a legérdekeltőbb fél két évi közönösséggel, Debreczen város polgárságának hitetlenséggel szemben (hogy t. i. mi a Hortobágyon nem sáskát, hanem a már régen ismert és ártatlan kabócát, szöcskét bántjuk) és a testfárasztó, lelket bénító nehéz munkánk közben az ember megfeszített munkája és határt nem ismerő fáradozása megtehet, mi megtettünk. Ha ez évi irtás nem úgy végződött, mint amiként május végén már reméltem, abban nem a pénzühiány, nem az irtás kései kezdete, de nem is a sáska tömege akadályozta meg, hanem a viszonyok, amelyek ott — úgy látom — évről-évre, gazdasági tekintetben rosszabbodnak, de a sáskára nézve egyre javulnak, mert nagyobb arányu elszaporodását lehetővé teszik.

Hogy a Hortobágyon ez idén mennyi volt a sáska és hogy belőle mennyit irtottunk ki, azt csak az tudná megmondani, aki a hat héti munkát napról-napra látta volna. Ha az a sáska mind élne, a zajgó tömegeből jutott volna nemcsak a Hortobágyot körülvevő vármegyéknek, hanem a jó távoli vidéknek, sőt talán a szomszéd országoknak is. A mostani állapot, tekintettel a jövőre, aggasztó, de ez idő szerint nagyobb aggodalomra már ne adjon okot.

Hogy a jövőben mi történjék, arról most és itt nem is beszélek, mert ez más helyre tartozik; azt azonban bátran mondhatom, hogy jövőben nagy veszedelem fenyeget, amelynek meggátlása nem százezrekbe, de milliókba is kerülhet, ha meg nem változnak azok a gazdasági viszonyok, amelyek mind a Hortobágyon, mind azzal szomszédos óriási nagy legelőkön vannak.

Az itt lévő állapotokon mind a tulajdonosoknak, mind a közigazdákknak gondoskodniok kell, mert a helyzet itt nagy válságok csiráit hordja magában. A földművelési kormány hiába fogja költeni a milliókat olyan földekért, amelyek hivatalos bevallások alapján katasztrális holdanként 0.98—1.00 koronát jövedelmeznek, miközben a sáska hol itt, hol ott megmarad és kisebb-nagyobb évközökben olyan erővel jelentkezik, hogy irtásához ismét hozzá kell fogni. És tarthatatlan a helyzet ott, ahol a szintén fölösleges számba menő föld holdanként csak 98 fillért jövedelmez, holott a szomszéd városok nagy számu népe földet és a föld révén kenyeret kér és mert nem kapja, magát a vagyoni viszonyokat, jogrendet, haladást fölforgató szocializmus karjaiba veti és meg nem értett eszméktől elragadtatva földosztást predikál! De nem erről akarok én szólni és nem is a jövővel való fenyegetődzés volt a célom. Most csak megnyugtanni akartam az érdekelt gazdákat, hogy a sáska veszedelem miatt kiki nyugodtan folytassa a maga munkáját.

*

Ezzel a jelentéssel szemben Csóka Sámuel tanácsnok jelentése így hangzik:

Tekintetes Tanács!

Polgármester urnak f. év július hó 1-én adott szóbeli rendelete folytán a f. évi július 2-án a Hortobágyra utaztam, hogy meggyőződést szerezzek arról, mennyiben igaz az a hír és értesítés, hogy a marokkói sáska a Mátá pusztán a vetésben óriási kárt tett s ott a termést ugyszólván teljesen megsemmisítette.

Eljárásomról a következőkben teszem meg jelentésemet, melynek anyagát részint saját szemléletemköl, részint Zsedényi Géza m. kir. rovar-tani állomás-assistens ur szóbeli, s teljesen hivatalos jellegű előadásából merítettem.

A f. évi június hó 29-én a marokkói sáska megmérhetetlen nagyságu és kiszámíthatatlan mennyiségű raja: a mátai biztos, az állatorvosok, a ménesmester és a hortobágyi csárda bérlőjének átengedett szántóföldekre — melyek buza-, rozs-, árpa-, zab- és luczernával voltak bevetve — rászállott.

A sáskarajban oly nagy mennyiségű rovar volt, hogy amint a vetésre leszállott, a vetés a földre dőlt s a sáska azonnal lerágta nemcsak a gyengébb, még zöldes részét, de megőrölte a teljesen megérett gabonaszemeket is annyira, hogy a vetés teljesen megsemmisülése megállapítható.

Midőn a rovar-tani állomás assistense Zsedényi Géza ur — ki felsőbb utasításra érkezett a napokban vissza a Hortobágyra — a sáska rajzását észrevette, megtett minden olyan intézkedést, melyből remélhette, hogy a már a vetésbe leszállott sáskarajt újabb repülésre ösztönözze.

Megkísérlette, hogy fekete és sötét zászlókkal a sáskákat a buzavetésből kihajtsa s előadása szerint, eme kísérletét szép siker követte, amennyiben a hajtás ideje alatt egy újabb sáskaraj vonult el a hajtott terület fölött s mivel eme rovarok társas lényeknek tekintendők, a tudomány és tapasztalat szerint a földön levő s a vetést pusztító raj egy része a fölötte levő rajhoz csapódott s azzal csatlakozva a Hortobágy délkeleti tája felé elrepült.

Ugyde időközben beesteledett és a raj másik részét a Hortobágy folyón keresztül hajtani, sem rajzásra kényszeríteni nem lehetett s a folyó partjáról ismét a vetésbe tért vissza.

A f. évi július 1-ső és 2-ik napján a Hortobágyon felleges, borult idő volt s ilyen időjárás mellett a sáska — a

levegő nagyobb nedvessége miatt — felrepülni nem tudott. Ott maradt a vetésben s azt teljesen lerágta s tönkre tette.

Ha napfényes meleg időjárás van eme napokon, a sáskát valószínűleg rajzásra lehetett volna készíteni s ebben az esetben talán a termés egy részét meg lehetett volna menteni.

Megnéztem az inficziált területeket és saját tapasztalatomból hivatalosan igazolhatom, hogy a hallott hírek a kár nagyságáról egyáltalában nem voltak túlzottak.

Ugy a buza, mint a rozs, valamint árpa és zab vetéseket a sáska annyira lerágta, hogy a növény teljesen leveletlen szalmája áll ki a földből s a növény magja a földön fekszik részben elrágva és megőrölve, tulajdonosára nézve teljesen elértéktelenedve.

Láttam olyan esetet is, hogy a már keresztben levő buza kéréket is meglepte a sáska s a már kemény szemű gabonát össze-vissza rágta s abban is tetemes kárt okozott.

A város által Horváth György birtokos urnak felében átengedett zab vetésben is nagy kárt okozott a sáska.

A vetés északnyugati részében szintén leszállott egy nagy sáskaraj, mely a még teljesen zöld zabot rágja.

Feles bérlő jelenlétem alkalmával 6 kaszással már vágatta a vetés fertőzött részét s ekkor volt legjobban látható, hogy milyen óriási nagy mennyiségben lepte el a sáska ezen területet is. Minden nagyítás nélkül állíthatom, hogy amint a kaszás a rendet vágta, — egy-egy kasza csapásra 5—6 drb sáskát is összevágott.

A rovar-tani állomás assistensének ajánlatára ezen zabvetésben fertőzött rész lekaszáltatik s így remélhető, hogy a sáska ezen a levágott részen marad, s kedvező száraz időben rajzásra kényszeríthető s ez által a további károsodás megakadályoztatik.

A hortobágyi legelőt a sáska annyira lerágta, hogy a jószág alig kap már kellő mennyiségű legelőt. Innen nyeri magyarázatát az a tény, hogy a sáska repülése alkalmával a kulturát támadja meg, mivel a rovar most a tojások lerakása idejében talán a legfalánkabb és megeszik mindent, amihez hozzájuthat.

Ennyiben kívántam tapasztalatom eredményéről beszámolni.

Most pedig Tekintetes Tanács, méltóztassék megengedni, hogy a nyert és látott behatások alatt a magam szerény nézetének is kifejezést adhassak a sáskairtas eredményesebb munkálatára vonatkozólag.

El kell ismernem a m. kir. rovar-tani állomás tisztviselőinek buzgó működését, ez idén is az irtás nehéz és fárasztó munkájában s ha tudományukat és fáradságukat kellő siker nem koronázta, abban ők nem hibásak s őket e tekintetben semmi gáncs sem érheti.

A terület nagysága, a gépek kevés száma, a rovarok nagy szaporasága és az irtási idő rövid volta, — valamint részben a kedvezőtlen időjárás is, nézetem szerint, egyenes arányban áll az irtás eredményével.

Tudomással bír a tek. Tanács minden egyes tagja arról, hogy a sáska irtása a repülés szakában teljesen lehetetlen. Tehát, ha hathatósan akarunk védekezni, csak a repülés előtt tehetnők ezt. Azonban az előbb elmondottak alapján ez majdnem lehetetlen.

Czélszerűnek tartanám, ha az iránt méltóztatnék sürgősen intézkedni, hogy a m. kir. rovar-tani állomás tisztviselői a sáska kelési és rajzási helyét figyeljék meg, — azokat a helyeket, hol a sáska tokok elhelyeztettek; ugy a helyszínén, mint a különleges térképen rendkívül figyelmesen és precizitással jeleljék és jegyezzék meg s a jövő esztendő-

ben ezek az ugynevezett fertőzött területek — mielőtt a sáska a tokból kikelt volna — szántassanak fel s a tokok kellő gonddal összeszedetvén: égettessenek meg.

Országos csapással állunk szemben s azt hiszem, hogy az a néhány ezer hold felszántása s az a körülmény, hogy az a terület talán egy évig legelőnek nem lesz használható: sokkal kevesebb kárral jár és sokkal nagyobb anyagi hasznot tesz országos gazdasági szempontból, semminthogy a a — nézetem szerint — legradikálisabb irtási munka mellőzhető volna.

Ily módon nemcsak a hortobágyi legelőt lehetne a végelpusztulástól megmenteni, — de meglennének mentve a hortobágyi pusztával szomszédos birtokosok vetései is, mert a jövőendő esztendőben, — a rovarok természetes szaporodása szerint — oly nagy mennyiségű sáska fog kikelni, hacsak valami különös természeti csoda nem történik, — hogy a m. kir. rovarügyi állomás tizszeres számú géppel és személyzettel valamint költséggel sem lesz képes annyi eredményt sem elérni, mint jelenleg is.

Debreczen, 1906 július 3.

Tisztelettel
Csóka Sámuel.

A rossz cseléd.

Boda Dezső dr. budapesti rendőrfőkapitány a cselédmizéria ügyében szigorú rendeletet bocsátott ki. A rendelet főbb része a következő:

A székesfővárosi közönség köréből egyre több panasz merül fel a cselédek egyrésznének türhetetlen rossz viselkedése miatt. Ezek a panaszok nagyrésze azoknak az egész országból ide özönlő, munkakerülő, züllött erkölcsű nőszemélyeknek az üzelmeire vezetők vissza, kik a cseléd címet csak bitorolják, ezt a tisztas foglalkozást csak a vagyonbiztosságot és közérkölcstisztséget veszélyeztető cselekményeik palástolására folytatják; rakoncátlan viselkedésükkel a tisztességes szolgáló cselédek jó hírnevét és becsületét diszkreditálják és ezzel azt a szívélyes és jó viszonyt, amely a gazda és a cseléd között, még a közelmúlt időkben is fennállott s melynek fennmaradása és megszilárdítása mindkét fél érdekében annyira kívánatos, alapjában megingatják.

Ezek a züllött erkölcsű nők legnagyobb része csak azért állanak egy-két hétre szolgálatba, hogy szükség esetén a rendőrhatalóság előtt magukat mint cselédek igazolhassák, azután hónapokig lebujokban, lakásadó asszonyoknál tartózkodnak, szolgálat és foglalkozás nélkül csavarognak. Idejük nagy részét nappal nyilvános helyeken, sétányokon, kaszárnyák közelében, helyszerző-irodában, éjjel pedig tánctermekekben és egyéb mulatóhelyeken töltik. A henyé, munkanélküli élethez egyre jobban hozzászokva, az erkölcsi züllésnek csakhamar oly fokára jutnak, hogy az erkölcstelen uton szerzett pénz képezi egyedüli keresetforrásukat. Azok a csavargáshoz szokott nőszemélyek pedig, akik az előző pontban jelzett módon magukat főtartani nem tudják, rendszerint vagyon elleni bűncselekményekre vetemednek! Addig változtatják a szolgálatot, amíg oly helyre találnak, ahol a szolgálatadó kifosztásra kedvező alkalom nyílik. Az ilyen alkalmat csakhamar föl is használják s újra csavarognak, amíg a lopott értékből telik. E mindennapi tapasztalataink szerint ezen laza erkölcsű nők teljes elzüllésének oka az, hogy távol a szülői háztól, a fővárosban minden felügyelet nélkül vannak. Rossz társaságba keverednek, az ugynevezett kvártélyos asszonyoknál tartózkodván, ezek sok esetben könnyelmű életmódjukat elősegítik nekik, az erkölcstelen üzelmekre alkalmat nyújtanak, de sőt egyes esetekben megfelelő anyagi haszon ellenében őket egyenesen a bűn ösvényébe taszítják. A beérkezett panaszok folytonos szaporodása kétségtelemé teszi, hogy a helyzet e tekintetben mind

rosszabbá válik. Kötelességemnek tartom ezért ugy a nagyközönség érdekében, valamint ezeknek az erkölcsi züllésnek indult nők lehető megmentése érdekében is a kerületi kapitányságok vezetőinek figyelmét ezen bajokra föl hívni és őket az ilyen csavargó cselédek elleni minél szigorubb eljárásra utasítani.

Jól tudom, hogy mindazokat a panaszokat, amelyek a cselédek ellen fölhangzanak, a cseléd-törvény megfelelő módosítása nélkül megszüntetni nem lehet, addig is azonban, amíg ez törvényhozási uton megtörténik és a rendőrségnek a cselédek ellenőrzésére tágabb hatáskör nyílik szokásos, hogy a főálló törvények és törvényes rendeletek korlátain belül lelkiismeretesen, de egyuttal a kellő szigorral is megtéessenek a rendőrhatalóság által már most is mindazok az intézkedések, amelyek ezen már-már türhetelenné vált bajok megszüntetésére alkalmasaknak mutatkoznak.

Azok a helyek, ahol az ilyen csavargó cselédek megszállani, mulatni, illetve tartózkodni szoktak, pontosan nyilvántartandók, ugy ezek, valamint a cselédszerző irodák, minél gyakrabban megvizsgálandók s ezen vizsgálat alkalmával ott talált csavargó cselédek előállítandók s az előző pont értelmében való eljárás alá vonandók.

Különös figyelemmel legyenek továbbá a kapitányságok a cselédkönyvek meghamisítására is és mihelyt a cselédkönyvek átvizsgálásánál az 1879. évi 40. törvényzcikk 71. szakaszába ütköző kihágást észlelnek, a könyveket mindenkor vonják be s az illető cseléd ellen indítsák meg az eljárást. A kapitányságok minden lehető alkalommal figyelmeztessék a szolgálatadókat, hogy a cselédek részéről tapasztalt kihágásokat, bűncselekményeket s visszaéléseket mindenkor jelentsék föl a kerületi kapitányságoknak. Figyelmeztessék őket arra is, hogy a cseléd kilépése alkalmával a cselédkönyv rovatait pontosan töltsék ki és a szolgálati időt, bármilyen rövid legyen ez, mindenkor jegyezzék be.

Hirek.

— **Vég határozat a rendőrtisztviselők fegyelmi ügyében.** A. m. kir. belügyminiszter a következő leiratot intézte Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottságához. Szám 67,215—1906. III—a.: Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottsága fegyelmi választmányának 1906. évi június hó 5-én 343. sz. a. hozott határozatát, melyszerint a dr. Tóth Mihály rend. kapitány, Ács Nagy Ferencz r. fogalmazó, Orosz László r. fogalmazó, Bardócz András rendőrbiztos, Szócs Lajos r. biztos és Nagy Imre polg. biztos ellen az 1886. évi XXIII t.-cz. 1. § ába ütköző fegyelmi vétség miatt folyamatba tett fegyelmi eljárás abban hagyását mondja ki, tudomásul vevén, az erre vonatkozó tárgyalási iratok vissza küldése mellett azzal értesitem, hogy dr. Tóth Mihály r. kapitány, Orosz László r. fogalmazó és Szócs Lajos rendőrbiztos az 1886. évi XXIII. t.-cz. 13 §-a értelmében, amennyiben a fegyelmi határozat jogerőre emelkedett, állásaikba visszahelyezendők. Budapest, 1906. évi július hó 7-én. A miniszter helyett: Hadik, államtitkár.

— **A főorvosi állás és az Ujság.** Az Ujság vasárnapi számában Debreczenből kelteve *Civis* aláírással egy cikkely jelent meg, mely mintegy meginterpellálja a főispánt, hogy miért nem tölti be már a tisztí főorvosi állást. azzal okolva meg felszólalását, hogy égető szüksége a város közegészségügy érdekében az állás betöltése. Nem akarunk polemizálni a cikkelylyel, csak annyit jegyzünk meg, a bizonyára ezen kérdésben nagyon érdekelt író cikkelyére, hogy ugy a helyettes főorvos, mint a kerületi orvosok lelkiismeretesen végzik tisztüket és bár kívánatos a tisztí főorvosi állás betöltése, a helyettesítésből Debreczen közegészségügyére nem háramlik semmi veszedelem. Bizzuk az ügyet a főispánra és várjunk türelemmel.

— **A polgármester szabadságon.** Kovács József polgármester e hó 9-én megkezdte két hétre terjedő szabadságidejét. Távollétében Vecsey Imre főjegyző helyettesíti.

Indítványok a Hortobágy hasznosításának ügyében.

A Hortobágy hasznosítása ügyében két indítvány adott be a nagybizottsághoz, melyeket itt közlünk:

I.

Nagyságos Polgármester ur!

A Hortobágy hasznosítása ügyében kiküldött nagybizottság f. é. június 27-iki ülésében az ötös bizottság javaslata lévén tárgyalás alatt, ahoz az említett ülésen érdemlegesen egyedül Márk Endre biz. tag szólott hozzá, írásban beadott ugynevezett indítványában.

Olvasván a Márk Endre ur indítványát, ahoz a következőkben vagyok bátor hozzá szólani:

Márk Endre ur indítványának 5 első pontjában elfogadja és elfogadásra ajánlja a kis bizottság javaslatának ezen pontokban jelzett részleteit, t. i. a különböző célok és miveleti ágak szerint kihasítandó területek méretei és elhelyezésükre vonatkozó részleteket

De az 5-ik pont második bekezdésében téves alapra jut és ezen tovább menve indítványozza: a 6-ik pontban, hogy „mezőgazdasági gyárpar is létesíttessék“.

A 8-ik pontban, hogy az egész bérlet egy természetes vagy jogi személynek adassék hasznobérbe.

A 9-ik pontban követeli, hogy a bérlet a különböző gazdaságokat mindennel felszerelje a »már megállapított(?) egységtételek szerint«.

Először is beszéljünk a biz. tag ur indítványának ezen részleteiről.

Sem a kis bizottság, sem a megnevezett Szabó Ferencz, Gothárd Sándor és Forster Géza; sem Kodolányi Antal urak nem kívánják mellőzni „a gazdasági ipar“ létesítését s így az ipar kérdésénél *általánosságban* szólva nem állanak ellentétben a Kövendi D. ur javaslatával. A kisbizottság abban tér el a Kövendi urnak a *tárgyalás alapjául* elfogadott javaslatától, hogy nem akarja az egész hasznobérbe adandó területet egy személynek adni és különösen nem akarja a kisbérletet a nagybérletnek alárendelni s ennek őket kiszolgáltatni, hanem a kisbérlet szabadsága, boldogulhatása és nyugalmas, békés működhetése céljából őket csupán a város hatóságával kívánja szerződészerűleg összeköttetésbe hozni.

Én a magam részéről is úgy vagyok meggyőződve, hogy a bérlet ilyen bilincseket történő egymáshoz köté- zése a legnagyobb hiba volna, még akkor is, ha a nagy- bérlet őket ilyen, vagy olyan ipari növény termelésére nem köteleznék; ha pedig még az is megtörténhetnék, hogy annak örökös harcz és háboru és a kisbérlet elbukása léssen a

következménye. Én el sem tudom képzelni, hogy Debreczen város törvényhatósága ilyen kegyetlen elbánásra kapható volna.

De nem hiszem, hogy akadjon olyan tisztességes szán- déku nagybérlet, aki ilyen rabszolgai formával a bérletbe belemenjen, ha még ehez neki előre pláne, az is imperative elrendeltetik, hogy minő gyárat létesítsen és tartson üzembn.

És nem hihetem végül azt sem, hogy a földmivelési kormányunk ilyen szerződést jóváhagyjon.

A városnak nem célja egyeseket a bérlet útján mil- liomosokká nevelni; de az sem célja, hogy egy csomó kisgazdát a pusztuláshoz vezessen.

Éppen azért a hasznobérbeadás ilyen keresztülvitelét — bár igen üdvösnek látszhatik a nagybérletre nézve — teljesíthetetlennek tartja úgy a kis bizottság, mint a többi szakértő is; de a közvélemény is.

Én a magam részéről bátorkodom indítványozni, hogy a nagybérlet méretében maximumként az 5000 holdat méltóztassék elfogadni és javasolni. Ezen nagybérlet pedig — ha arra debreczeniek társulnak — úgy ezen debreczeni társulatnak adatik. A középbérletek mérete egyenkint ne legyen nagyobb 1000—1000 holdnál. Ilyen bérlet pedig ne legyen több ötnél. A többi legyen kisbérlet 40 holdtól 200 holdig, a helyszini felvétel és kijelölés alkalmával mu- tatkozó viszonyok kívánalmái szerint.

Minden bérlet egyenesen csak a várossal álljon szer- ződési viszonyban. A bérleti ügyek elbírálására gondos- kodják a város egy a helyszinén székelő és megfelelő szak- értőkből álló kirendeltségről (jogász, mérnök, gazda, rendőr, orvos stb.), hiszen bérbeadás esetén ilyen közegek- nek ott úgy is székelniök kell!

Kövendi urnak azon indokolását — a bérlet össze- kapcsolására vonatkozólag, — hogy a nagybérlet valóságos nevelője, mivelője léssen a kis bérletnek... nem fogadha- tom el, mert mindenki tudja, hogy egy 50—100 holdas birtokon igen sok minden nem vihető keresztül úgy, mint a nagy üzembn, ahol az erőnek helyesebb szétoztása, jobb kihasználhatása biztosítva van. Sőt a nagy üzembn is sokszor nagy művelési zavart okoz némely ipari növény tulhajtott kultiválása. Példa éppen a cukorrépa. Én tudok gazdákat, akik a mult év esős őszén termésük egy részét áldozatul kellett, hogy hagyják és örökre lemondtak a cukorrépa termelésről. Ha most egy szegény kisbérlettel történik ilyen — s pedig ez többször is ismétlődhetik — úgy az menthetetlenül megbukott.

A kisbérlok oktatására van sokkal jobb és szemléltető mód s ez csak annyiból áll, hogy a város kérje meg a földmivelésügyi miniszteriumot arra, hogy a kisbérletek közül kettőt: egy egész kicsit és egy nagyobbat vegyen át és azokon rendezzen be okszerű paraszt gazdálkodást mintául. A miniszter illet az országban már sokat létesített és bizonyára itt is létesítend. A miniszter az ilyenbe bele tesz egy jóra való, szegény kis gazdát és adván neki felszerelést, vezeti munkájában mindaddig, míg annak szüksége mutatkozik.

Azt az indokolást sem fogadhattam el, hogy a nagybérlok télen keresetet ad a kis bérloknek.

Mert én nem olyan kis bérlok képzelek, akinek a bérlet melléktoglalkozás és aki télen a cukorgyárba jár, — ilyenről csak akkor beszélhetnénk, ha a város 5 — 20 holdas bérleteket is akarna szakítani s ami még ideálisabb is lenne, de ez az aránytalanul drága épület stb. beruházás miatt egyelőre alig keresztül vihető, — hanem olyat, akinek otthon rendes foglalatossága: trágyát lord, szecskát vág, hizlal stb., vagy ha családja több tagból áll, ugy olyan foglalkozásról gondoskodom részükre, amit otthon is végezhetnek. Éppen azért nemcsak a gyáriparra gondolt a bizottság, hanem a házi ipar többféle nemének meghonosítására is. Kosárfonás (fűz termelésre is van hely), szalmakötés, szövés stb.

Éppen erre gondolván irtam a szegedi kenderfonógyár igazgatóságának, aki válaszában kijelentette, hogy ha bizonyos területen a gazdák neki termelnek kendert, ugy rögtön gyárat állít s ehez nem kér egyebet, mint egy darab helyet, ahova a gyárat felépítse. Látni való tehát, hogy erőszakolás nélkül is fognak ott keletkezni gyárak, ha a viszonyok kedvezők lesznek. Igen, de pl.: a kendertermelés céljából először kísérletek kell, hogy történjenek.

Hiszen ha előre kikötnök, pl.: hogy a bérlok kenderfonógyárat köteles állítani és a kis bérloknek is muszáj volna kendert termelni, akkor mindjárt kész a baj: akár a termelő ne találja meg a számítását, akár a minőség ne feleljen meg a jó kender kellékeinek.

Én tehát egyáltalában nem erőltetném a bérlok arra, hogy ilyen vagy olyan gyárat bizonyos éven belül okvetlen felállítson; mert annak kivihetősége most még ugy is problematikus. Avagy mi értelme volna erőltetni a cukorgyár létesítését, amikor még nincs semmi támpont arra, hogy pl. egyebet ne említsek: állani fog e a gyár rendelkezésére a métermázsánkénti répa mennyiségnek megfelelő — ugy gondolom 6 hekto liter — s esetleg több víz?

De nem is szükség a gyár létesítését szerződésileg kötelezni. Hanem először — mondjuk 5—10 évig — beható kísérleteket kell folytatni az ipari növények termelésével és erre kötelezném is a nagy bérlok. Ha azután akár melyiknek azok közül a termelése sikerül, akkor a bérlok maga, vagy más társaság fogja önként kérni az engedélyt a gyár létesítésére, legyen szeszifőző, kenderfonó vagy akármi más.

Én tehát ellenkezőleg Márk Endre ur indítványával azt kérem, hogy fogadja el a nagybizottság a kis bizottság javaslatát az általam említett pótlásokkal.

Kérem továbbá, hogy a kis bizottságot méltóztassék kiegészíteni: a városi ügyész, városi mérnök és egy városi jegyző urakkal, Sporzon Pál g. int. tanár urral és legalább még egy helybeli gazdával.

Tegye feladatául ezen bizottságnak, hogy a helyszinén a bérleti és egyéb területeket a viszonyok szerint jelölje ki, térképezze. A haszonbérleti szerződés mintáit készítse el. A bérleti feltételeket állapítsa meg. A szükséges építkezések miniumát állapítsa meg. Az épületekre és azok elhelyezésére, fásításra tervet készítsen és az építkezéseknek mi módon és ki terhére történő végzésére készítsen javaslatot és jelentéseit ezekről október végéig okvetetlen adja be.

Debreczen, 1906 július 7.

Biró Géza,
a bizottság tagja.

II.

Nagyságos polgármester urnak, mint a bizottság elnökének!

A Hortobágy hasznosítása ügyében javaslatomat a következőképpen terjeszttem elő:

Az előttem benyújtott számos javaslatoknak egyikét sem fogadhatom el, mivel birtokos s jószágtenyésztő társaságtól arra jóváhagyást s felhatalmazást nem kaptam.

Nem fogadhatom el pedig azért is, mivel az eddigi benyújtott javaslatok a debreczeni jószágtenyésztők károsodását vonnák maguk után. Ugy a gazdálkodás, mint a jószágnevelés szempontjából nagy károsodást s jogcsontulást okozna. Ez utóbbira rámutat az 1872-ik év nov. hó 25-én miniszterileg jóváhagyott „Arányosítási tervzet“, mely tervzet a Hortobágy hasznvételi jogát világosan megállapítja s kitünteti, hogy kiket illet s ahoz másnak mikénti rendezéséhez szava sem lehet.

Megjegyezni kívánom ezen előbb megnevezett tervzetben megállapított jogosultaknak régen hangoztatott jogos panaszokra a régebbi legeltetési rendszabály egyes pontjainak kihagyásával s újabbnak pótlásával, avagy más törvény megállapításával rendeztessék olyképpen, hogy azon jogosultak, kik saját jószágukkal a Hortobágyon legeltetési jogukat nem gyakorolhatják, azon jogukat másnak évről-évre eladhassák, de csakis debreczeni lakosoknak avagy mint jogosult debreczeni földbérloknek.

Végül tiltakozom a Hortobágy máskénti hasznosítása ellen, mivel abból Debreczen szab. kir. város évszázad óta jogos hasznot nem huzott s ma sem látom kellő indokoltaknak éppen a Hortobágyhoz jogosultak kárával azon testület tulajdonából az együttesen fölhalmozott pótdát kiegyenlíteni. Ennek kivitelét méltányosnak s igazságosnak nem tartom.

Debreczen, 1906 július 7.

Polgári Bálint,
városi biz. tag s a debreczeni gazdasági egyesületi alelnök.

— **A főszámvevő szabadságon.** Roncsik Lajos főszámvevő megkezdte szabadságát; távollétében *Kondor Kálmán* számvevő helyettesíti.

— **A vármegyéből.** Hajdu vármegye ma tartja alispán választó közgyűlését. A bizottsági tagok már a kora reggeli órákban szép számban vonultak fel az urnához. Lapunk zártakor a gyűlés rendben folyik *Weszprémy Zoltán* főispán elnöklésével.

— **A miniszter és a gyógyszerészek.** A helybeli gyógyszerészek a városi közkórház gyógyszerészükségeinek árából 30 százalék engedményt ajánlottak fel. Ezen ajánlatot a belügyminiszter helyben hagyta azzal, hogy az erre vonatkozó szerződést a város három évre kösse meg, ezen idő alatt pedig tegye tanulmány tárgyává, hogy miképpen lehetne a közkórházban a házi gyógyszerertárt felállítani, illetve a kórházi gyógyszerészükségletet házilag kezelteni. Ezt a miniszter annál inkább óhajtja, mivel nézete szerint a gyógyszerertár helyiségének kérdése is megoldható a közel jövőben tervezett kórház bővítés munkálataival. A belügyminiszter ez alkalommal a gyógyszerészükségletek költségelőirányzatának felemelését nem hagyta helybe azzal a megokolással, hogy a forgalom esetleg emelkedésével, illetve az ápoltak szaporodásával a kórház belélete is szaporodni fog. A városi tanács alapos megfontolás alá veszi a kikötött három év alatt a házi gyógyszerertár felállításának kérdését, mi azonban azt hisszük, hogy a házi kezelés többre fog kerülni, mint a kórházi gyógyszerertárnak a helyi gyógyszerészek által történő mostani ellátása.

— **Szatmár Nagykároly ellen.** Szatmár város legutóbb tartott közgyűlésében tiltakozását fejezte ki minden oly terv és törekvés ellen, mely Nagykárolyt Szatmár rovására előnyben kívánna részesíteni. A polgármester megnyugtatta az interpellálókat, hogy minden irányban meg fogja védeni Szatmár érdekeit.

— **A határrendőrség szaporítása.** A kormány a határrendőrség szaporítását elhatározta úgy, hogy legközelebb már az új kinevezéseket a hivatalos lap hozni fogja.

— **A debreczeni kegyes tanítórendi róm. kath. főgimnázium Értesítője az 1905–1906. tanévről.** *Közléteszi Jászai Rezső dr. igazgató.* A kitűnő nevelési és tanítási módszeréről nevezetes hazafias kegyes tanítórend debreczeni főgimnáziumnak igazgatója által szerkesztet *Értesítőt* köszönettel vettük. A vaskos füzet első lapjai *Wolaffka Nándor dr. püspök* emlékezetének vannak szentelve, szeretettel emlékezve meg azon nemes emberről, kinek egész élete közhasznú munkában, a szép és igaz követésében, és a cselekvő szeretetben telt el. *Szücs István dr.* kitűnő tanulmánya következik a kegyeletes megemlékezés után. A főgimnázium évi történetének adatai arról győznek meg bennünket, hogy a vezetés mintaszerű, a fegyelem példás és a lelkiismeretes erők munkássága oda irányul, hogy igazi embereket neveljenek a hazának. Nyolcz tanuló ösztöndíjban részesült, jutalombdíjat huszan kaptak, 33 tanuló részesült egész és 6 tanuló fél-tandíj kedvezményben. A vallásérkölcsei nevelésre, a sport művelésére, az idegen nyelvek, zene- és ének tanítására nagy gondot fordított a tanárikar. Igen érdekes statisztikai táblázatot találunk a VIII osztály tanulóinak egy év alatt tett fejlődéséről. Az ifjuság részt vett az év folyamán több tanulmányi kiránduláson. A segélyező egyesület vagyona 1250 korona. Az önképző-kör szép eredménnyel dolgozott. A tanári testület 17 tanárból és 5 hitoktatóból állott, míg a nem kötelező tantárgyakat 4 tanár adta elő. Az intézetbe az év elején beiratkozott 449 tanuló, év végén maradt rendes tanuló 410, rendkívüli 9; vallásra rk. 213, gk. 19, ev. ref. 44, ág. ev. 6, izraelita 137; érettségre jelentkezett 20 tanuló, ezek közül jelesen érett 3, jól 4, egyszerűen 12, javítóvizsgálatot köteles tenni 2. A különböző szertárak szépen gyarapodtak vétel- és ajándékozás útján. A jövő tanítási évre a felvételek és beiratások szeptember hónap 1. 3. és 4. napján történnek.

— **A bérkocsi állomások és a bérkocsisok.** A bérkocsi állomások tisztántartására e helyen is felhívjuk a

rendőrség figyelmét és mindazokat, kikkel szemben a bérkocsisok túlzott követelésekkel lépnek fel és illetlenül viselkednek — felhívjuk — hogy sérelmeiket ne hagyják megtorolatlanul és jelentsék fel az ilyen zsarolókat a rendőrségnek annyival is inkább, mivel durvaságokat csakis érzékeny büntetéssel lehet megfékezni.

— **A Nagyerdő forgalma.** Évek óta emlegetjük, hogy a Nagyerdőnek nincs meg a kellő forgalma és esténként, mikor legüdébb ott a levegő, alig látni embert. Évekkel ezelőtt panaszkodtunk, hogy sötét a belső park, a Dobos pavillonban korán eloltják a lámpákat. Az idén azonban már lámpa is van a körönd végéig. *Németh András* pedig minden este felgyújtatta a Pavillon teraszának összes lámpáit, pompás konyhát tart és oly italokat, melyeknek párja nincs az egész városban. Előzékenységgel, figyelmes kiszolgálással találkozunk ott és mégis-mégis alig akad egy-két család, amely ezen a kedves, otthoni jelleggel bíró helyen egy-két órát eltöltene. Míg más városokban a kisebb kertekben egészséges társadalmi életet találunk, addig nálunk a szépséges Nagyerdő, melyet irigyelnek tőlünk a tsetvér városok, alkonyatkor kong az ürességtől.

— **Siketnémák felvétele.** A siketnémák helybeli intézete legelső sorban a debreczeni siketnémák tanítása céljából létesült. Amde az idén igen kevesen jelentkeztek felvételre a helybeli siketnémák közül. Az intézet igazgatója ez uton is felszólítja azon szülőket, kiknek siketnéma gyermekeik vannak, hogy folyamodásukat tiz napon belül adják ke Csapó-utca 35. sz. alá.

— **Az adókievetés ellen.** Balmazújváros nagy küldöttsége kereste fel a napokban *Fauszt Elek* kir. tanácsos, pénzügyigazgatót harmadosztályu kereseti adójuk leszállítása végett. A pénzügyigazgató szívesen fogadta a küldöttséget megígérve, hogy kérésükkel érdemileg fog foglalkozni.

— **A magyarországi ev. ref. egyház Egyetemes Konventjének 1906 ápril 24–27. napjain tartott ülésének jegyzőkönyve.** *Sass Béla* ev. ref. hittanszaki akadémiai tanár, az ev. ref. egyetemes konvent jegyzőjének szorgalmas tollából megjelent az 1906 ápril havában tartott egyetemes konventi ülés jegyzőkönyve, mely történeti hűséggel számol be a konvent munkásságáról. A jegyzőkönyvben sok felemelő adatot találunk, melyek nyilván szólnak és beszélnek az ev. ref. egyház haladásáról, áldásos cselekedeteiről minden téren. A kultúra és emberszeretet, a lelkek üdvének gondozása, földi jólétük biztosítása, az elaggott lelkészek, özvegyek és papi-tanítói árvák gondozása mindmegannyi féltett gondja az egyetemes konventnek. Akik egyházunk ügyei iránt érdeklődnek és ebben az anyagias, sivár világban élő hittel járkálnak, bizonyára elolvassák e munkát, mely egyházunknak dicsőségéről számol be.

— **A timártársulat ajándéka.** A városi muzeum a muzeumi örök éber gondoskodása következtében, valamint a nagy közönségben felébresztett gyűjtési kedv folytán napról-napra érdekesebb és értékesebb ajándékokban és letétekben részesül. Ily letéthez jutott a muzeum a héten, midőn a debreczeni timár társulat egykori czéhének tárgyait, írásait s rendtartását a muzeum őrizetére bizta.

— **Állami utak.** A kereskedelemügyi miniszter a Debreczen—Hajdusámson—Nyiradony; Debreczen—Hajdunánás—Tiszalök; Debreczen—Nyiregyháza közutakat állami kezelésbe vette és azok sürgős kijavításáról intézkedett.

— **Az ipartestületből.** Az ipartestület betegsegélyező pénztárának könyvelőjét a városi tanács visszahelyezte hivatalába, megemmisítvén a főkapitány intézkedését azzal a megokolással, hogy az ipartestület betegsegélyező pénztár alkalmazottai fegyelmi ügyének elbírálására az I. foku iparhatóság nem illetékes.

— **Kamarai belsőtagok.** A kereskedelmi és iparkamara üresedésben levő kamarai belső tagságra: Thieszen Arthur, Zelinger Ede, Morvay Sótér, kültagul pedig Steiner Antalt hívta be.

— **Halálozás.** Farkas Ágoston, a városi nyomda nyugalmazott nyomdása f. hó 11-ikén elhunyt hosszú szenvedés után 53 éves korában. Képzett, munkás férfi volt, kit, míg a betegség le nem verte lábáról, lelkiismeretes buzgalommal, páratlan szorgalommal töltötte be hivatását. Temetése ma volt, végtisztességén kartársai és ismerősei megjelentek, részvétellel osztozva a mélyen sujtott család bánatában. Nyugodjék békében!

— **Köszönetnyilvánítás.** Helybéli uriemberek között felmerült vitás ügyből kifolyólag megállapított és közös megegyezéssel jótékony célra szánt 80 koronát siketnémák helybéli iskolája javára kezemhez vevén, az ismeretlenül maradni kívánó feleknek ez uton nyilvánítom hálás köszönetemet. Oláh Károly, tanácsnok.

— **A tiszavidéki ág. ev. egyházker. közgyűlése.** A tiszavidéki ág. ev. egyházkerület e héten tartotta közgyűlését. A közgyűlést Meskó László dr. egyházmegyei felügyelő szép beszéddel nyitotta meg. Két napig tartott a közgyűlés, mely több fontos egyházi ügyet végzett el.

— **Rendőrségünk figyelmébe.** Most, hogy nagy mennyiségben hozzák piacunkra a gyümölcsöt, a kora reggeli órákban nagy torlódás van a kereskedelmi iskola előtt való gyümölcsáruló helyen és az árusok ott árulnak a helyivasúti sínek közvetlen közelében úgy, hogy a haladó vonat nem ritkán az eladók és vevők ruháit surolja. Nehogy valami szerencsétlenség történjék, kérjük a rendőrfőkapitány urat, hogy egy őrszemet rendeljen oda, legalább a reggeli órákban.

— **A sport.** Több ízben panaszkodtunk már, hogy bár a sport minden nemét hasznosnak véljük az ember egészségére, nem tartjuk megengedhetőnek a Simonyi-ut gyalogjáróin a lovaglást és kerékpározást. Ennek dacára minden reggel látjuk a gyalogut rongálását és a gyalogjárók testi biztonságának veszélyeztetését. Ha a nagyerdői rendőr-állomáson rendőreink nem a szobában hűsölnének, hanem ki-kinéznének, ez a panasz elnémulna és a rend helyreállana mielőbb.

— **Elvi jelentőségű határozatok.** A kávéháztulajdonosnak jogában áll kávéházi vendégei részére fagyaltot készíteni, kiszolgálni és arra is joga van, hogy megrendelőinek fagyaltot kávéházon kívül is kiszolgálhasson.

A posta-, táviró- és távbeszélőnél munkaszüneti napon csak az üzem folytonossága érdekében szükséges munkák végezhetők.

Üzletét egyedül folytató férjes nő czégét oly módon köteles használni, hogy férjes női állapota a czég nevében kifejezésre jusson.

Ipartestületi jegyzőt díjazott magán-tevékenység az ügyvédi rendtartásról szóló 1874. évi XXXIV. t.-cz. 39. §-a értelmében bírálandó el; ez a tevékenység ipartestületi vagy közigazgatási szabályrendelettel nem szabályozható.

— **A városi muzeumból.** Nulla dies sine linea. Ezt a régi latin közmondást a városi muzeumra nézve, úgy alkalmazhatjuk magyarul, hogy mindennap kapunk valamit a muzeum részére. A múlt hónapban június 16-tól július 1-ig a következő urasszonyok, urak, polgárosszonyok és polgárok voltak szívesek ajándékaikkal gyarapítani Debreczen város muzeumát: *I. Könyvekkel, nyomtatványokkal, képekkel:* Balogh Ferencz főiskolai hittanár néh. Hegyi Mihályné hagyatékából: Tisza Kálmán, Zoltán János arcképével s a gróf Degenfeld—Bek czimerrel, Boros György: 4 rendbeli kisebb nyomtatvánnyal. Csapó László városi számvévi számtiszt Budai Ésaías: Deák nyelv kezdete cz. munkájával. Kulcsár János városi irnok: a régi Fehérló szálloda 1860-beli étlapjával, mely a szálló akkori képét is ábrázolja. Papp Ferencz iparos m.: a Biblia és Zsolttárok régi kiadása példányával. Id. Pataki Györgyné Szikszai Juliánna és Sándor Józsefné: a Debreczeni Magyar Kalendárium 1831, illetőleg 1839-beli kiadásával, utóbbi két más magyar könyvvel is. Rozáli Szilárdné 1785-ben kiadott német-nyevtannal. Szöllőssy Dániel lakatos m.: Kossuth Lajos turini fényképével. — *II. Kéziratokkal:* Lakatos Ipartársulat Kovács Dániel elnök által összes régi

czéh-rendszabályait, jegyzőkönyveit és irattárát letétként. Sipos György házipénztárnok: 2 db régi adóslevelet. Sümeghy Ferencz vaskereskedő: a Boldogfalvai kertesség 1840-ben megkezdett jegyzőkönyvét. *III. Régiségekkel:* Farkas Albert mátai biztos: Mátán talált régi bronzfokos. Kovács Dániel lakatos m.: saját czéhbéli remek rajz. Flezsár Sándor bádogos m.: édes atyjának néhai Flezsár Ignác lakatos mesternek 1853-ban csinált czéhbéli remek műve, egy leleményes vas-zár. László József utkaparó: régi réz sulyzó. Maurer Emilné: népvándorlaskori bögre, gyöngyök, bronz ékszerek, amelyeket a h.-sámsoni határban a majorsági földön ásott ki. Maurer Emil: halápi kaszálójában talált őskori szarvas agancsa. Neuder Rikhard főhadnagy: bronzkori halotti urna töredékei, Parlag pusztáról. Papp Ferencz csizmadia m.: gombos aczél fokos. *IV. Kovács Gusztáv jan. 2-iki fogadtatására s ennek következményeire emlékeztető botot és nyomtatványokat, kéziratokat ajándékoztak:* Békássy Jenő, Sipos Béla lapszerkesztők, Herczegh János tanító és dr. Révi Nándor ügyvéd. *V. Pénzekkel, pecsélelőket, érmeket ajándékoztak:* Blattner Béla régi, rézből való pecsételő gyűrűt. Geló Sándor, Gyenge András érmeket, Komáromi József, Lakatos Ipartársulat, Papp Ferencz, Szöllőssy Dániel, Tóth Ferencz cipész m. *VI. Néprajzi tárgyakat ajándékoztak:* Erdélyi Mihályné Bereczky Sára: régi módi fejkötőt Ferenczy József kórházi biztos: öreg porcellán edényeket, Kovács Eszter (Pacsirta-u.) rézből csinált régi tűpárnát és csiholó aczél. Papp Ferencz: egy darab fából vájt késtartót. Vétel utján is szépen gyarapítottunk. A muzeum díjtalanul minden szombaton, vasárnap megtekinthető. Az ajándékozóknak ez uton is köszönetet mond a muzeum öre.

Szerkesztői üzenetek.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza és névtelen leveleket nem vesz figyelembe.

Kisgazda. A cikkelyt megkaptuk, de ily alakjában nem közölhetjük több okból, és pedig először, mert a hangja nem türi meg a nyomdafestéket. Ön támadja a Hortobágy hasznosításának terve miatt a városi tanácsot, valamint a törvényhatósági közgyűlést, mely bizottságot küldött ki ezen hasznosítás előkészítésére. Másodszor nem közöljük cikkelyét azért, mert Önnek még ideája sincs az itteni gazdasági viszonyokról. Ki tollat vesz a kezébe az legyen előbb tisztába azzal, hogy ért-e egyáltalában ahoz a tárgyhoz, melyről szólni akar. Végül, a többi okot elhallgatva, azért tettük cikkelyét a papirkosárba, mert lenne bár tiz kezünk, akkor sem tudnánk megtisztítani azt a helyesírási hibáktól. Megírjuk még Önnek azt is, hogy a *kisgazda* aláírást Ön jogtalanul használja és olyan színes köpenyeggel takarózik, amely alól kilóg a lóláb. Ne sutor ultra crepidam. Ön lehet, hogy jó csizmákat készít, de nemzetgazda sohasem lesz belőle. Ne hagyja el tehát becsületes mesterségét, mert tolla után könnyen éhen halhat.

Mindennap vásárló. Kereskedőinket a legnagyobb elismerés illeti meg azért, hogy üzleteiket vasárnapokon zárva tartják és éppen ez okból nem adhatjuk ki cikkelyét, mely igaztalan támadást intéz éppen azok ellen, akik emberséges határozatot hoztak. A nagy közönség lassan-lassan megszokja azt, hogy szombaton vásárolja be kereskedelmi cikkeit és már most sem rójjá meg az üdvös mozgalmat, hanem inkább dicsérettel emeli ki kereskedőink vasárapi munkaszünetét.

Igazságkereső. A városi tanács a délelőtti hivatalos órákat most kísérletképen rendelte el. Nézetünk szerint ez a beosztás a hozzá fűzött reményeket beváltotta. Egyébiránt, ha tul leszünk a nyári napokon, e héten szerzett tapasztalatainkról beszámolunk lapunkban.

K. I. Helyben. Legközelebb felhasználjuk.

Censor. A kérdésre nem tudunk válaszolni, mert a jövőbe gyarló szemünkkel nem látunk. Akinek a kezében van az a bizonyos ügy és akin megfordul a dolog, bizonyára úgy fog dönteni, hogy a város közönsége meg lesz elégedve.

Szatmári olvasó. Akkortájban azt beszélték, hogy a dolog valóban megtörtént, bizonyosat azonban nem mondhatunk. Ott bizonyára akad ember, aki az igazat tudja Minket tulontul akkor sem érdekelt a dolog, most, hogy meg elmúlt, éppen nem törődünk vele.

Jegyzőjelölt. Aki jegyzőjelöltnek írja magát, annak tudnia kell azt, hogy nálunk a polgári házasságkötés kötelező.

Krónikás. Az illető 1903-ban hunyt el. Nemeslelkű, jó ember volt, hogy azonban versei maradtak-e, nem tudjuk, bár alig hisszük, mert egész életében a reális tudományokat művelte s habár kedve volt volna is hozzá, nem volt ideje a versírásra.

— **Z** — Cikkelye sok szép eszmét tartalmaz, de lapunk irányával nem egyezik.